

KAUNIITA KONEITA

Veijo Kauppinen
Valokuvat Ilkka Lapinleimu

Ilkka Lapinleimu; Koneen kauneus. Valokuva koneen kauneuden ilmaisijana. Omakustanne. Pirkan Painotus Ky Tampere 2016, 86 s. Tiedustellut kirjoittajalta puh. 040 5791981.

Aito kone on liikettä, voimia, työtä sekä tehoa käsittelevä mekanismi. Onko sellainen kaunis, kysyy valokuvauksesta ja kameroista kiinnostunut, TTY:n tuotantotekniikan emeritusprofessori Ilkka Lapinleimu pohiessaan kysymystä taidegalleriassa esitellyllä valokuvasarjallaan ja omakustanteisessa näyttelyjulkaisussaan Koneen kauneus. Hän toteaa visuaalisesti kauniiden koneiden kulta-ajan olleen 1800-luvun keskivaiheilta alkaneet noin sata vuotta. Valokuvilla paitsi etsitään visuaalista kauneutta myös pohditaan koneiden roolia kulttuurihistoriassa, johon koneiden yhteys lienee itsestään selvä, mutta niukasti tutkittu.

Eero Ojanen mainitsee kirjassaan Kauneuden filosofia esimerkkejä ”se oli kauniisti tehty”, ”se oli kauniisti sanottu”. Koneiden kuvaaminen taide-esineinä on ollut harvinaista. Mittavia koneiden ja teollisuuden kuvakokoelmia on mm. Tekniikan museolla ja museokeskus Vapriikilla. Ne eivät soveltuneet kauneuteen painottuvan kuvasarjan lähteiksi.

Raamisahan syöttölaite, Jylli.
Kuva: Ilkka Lapinleimu.

Lapinleimun kirjan keskeinen sisältö ovat 2010-luvulla paljolti Tampereen seudulta otetut valokuvat. Idea kuvasarjaan syntyi mielenkiinnosta koneisiin sekä valokuvaukseen ja aktivoitui kansalaisopisto Ahjolan Luovan valokuvauksen kurssilla. Kohteiden etsiminen kesti nelisen vuotta. Nuoremmat koneet on kuvattu alansa erikoismuseoissa, nykkykoneet mahdollisuuksien mukaan luonnollisessa työympäristössään. Tekijä kertoo olleensa tervetullut kuvaamaan kohteita.

Aihetta taustoitetaan katsauksella konetekniikan kehitykseen sekä kartoittamalla koneiden valokuvien historiaa ja niiden joitain suomalaisia ja kansainvälisen tason kuvaajia. Merkittävä, paljolti kaupungin teollisuuden vaiheisiin pohjaava kuvakokoelma on tamperelaisella museokeskus Vapriikilla.

Valokuvat jaetaan neljään aikajaksoon: käsityöajan koneet, vesimyllyt ja turpiinit, teolliset koneet ja nykkykoneet. Kohteet ovat aitoja, työtä tehneitä. Kohteiden valinta perustuu visuaaliseen kauneuteen, mutta ei niiden toimintaakaan ole estetty näkymästä.

Käsityöajan koneet olivat paljolti puusta rakennettuja. Sitä oli saatavilla ja se oli helposti käsityökaluin työstettävissä. Kirjoittajan löytämät Pirkanmaan tulimyllyt periytyvät 1800-luvun puolivälistä. Vanhemmat eivät ole kestäneet eikä 1900-luvulla enää rakennettu uusia. 1800-luvun loppu ja 1900-luvun alku olivat pienten turpiinikäyt-

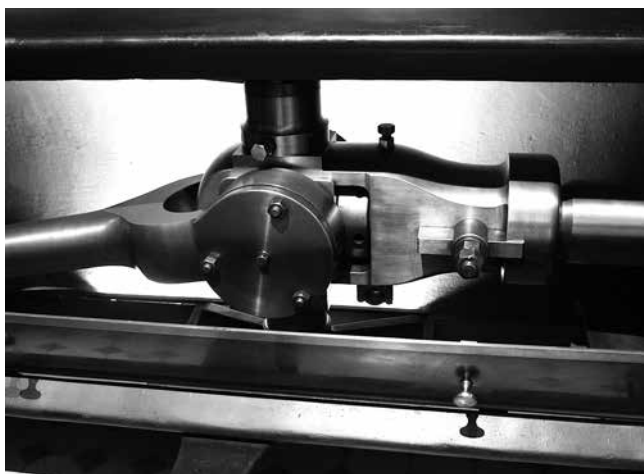

Puinen hihnapyörä, Parkkuun mylly.
Kuva: Ilkka Lapinleimu.

töisten vesimyllyjen kulta-aikaa. Tällaisia vesimyllyjä kutsuttiinkin turpiinimyllyiksi. Niissä oli vielä paljon käsityötä jonka taidokkuus ja puun luonnollisuus antavat rakenteisiin tietyn kauneustekijän. Turpiinien kehitys näyttää ne linjat, joita seurattiin muillakin koneenrakennuksen alueilla siirtäessä teolliseen valmistamiseen.

Nykyiset mekaaniset koneet syntyivät ja kehittyivät satavuotisjaksolla 1850 - 1950. Nykykoneille on ominaista aiempaa monimutkaisempi rakenne ja tietotekninen ohjattavuus. Niiden valokuvauksellisuuteen vaikuttava trendi on myös muotoilun arvostuksen nousu ja lisääntyvä soveltaminen, mihin liittyvät suojaukset ja niiden väriyty.

Kuva: Ilkka Lapinleimu.

Voimanjako puisin hammaspyörin, Uitamomyllymuseo, Multia. Kuva: Ilkka Lapinleimu.

Työntekijöitä suojataan koneelta ja konetta ympäristöltä. Eikä liene paha, jos se tehdään kauniisti.

Lapinleimu myös toteaa valokuvien olevan mainio tapa esitellä museoiden kokoelmia - onhan tavallista, että vain osa esineistöstä on esillä. Kokoomateos saattaa jopa antaa kokoelmista paremman kuvan, kuin itse museo. Toki molempi parempi.